

Přijaty výrazné změny pravidel Společné zemědělské politiky Evropské unie

Ministři zemědělství členských států EU přijali na konci června t.r. po třech kolech jednání nová pravidla Společné zemědělské politiky (CAP), jimiž se budou řídit i v budoucnosti čeští zemědělci. Co je významné, tyto změny se nedotkly přijatých závěrů ohledně rozsahu financování zemědělství v kandidátských státech.

Komisař Fischler předložil první zásadní návrh změn CAP v červenci 2002. Po diskusi byl návrh modifikován v lednu t.r. a následně v posledních týdnech řeckého předsednictví v EU proběhla tři kola jednání, z nichž třetí po zásahu představitelů Francie a Německa bylo úspěšné. Evropská komise měla zájem ukončit jednání během řeckého předsednictví EU. Řecko jako malý producent zemědělských komodit v EU nemělo specifický zájem na podpoře určitého úseku CAP, a proto mohlo působit relativně nestranně v průběhu jednání. Komise proto měla zájem před ukončením jeho předsednictví dovést jednání do úspěšného konce. To se jí podařilo i za cenu určitých ústupků.

Přijaté změny představují od reforem v roce 1992 největší proměnu CAP a na české straně některá opatření budou mít vliv na další zajišťování zemědělské výroby ve venkovském prostoru, welfare zvířat, kvality potravin a ochranu pracovního prostředí.

Hlavní principy přijatých zásad

Decoupling (oddělení plateb od produkce na farmě).

Přímé platby budou od ledna 2005 nahrazeny tzv. „jednotnou platbou na farmu“. Tato platba bude pro zemědělce EU 15 vypočtena na základě tzv. referenčního období 2000 – 02.

Tato platba se bude týkat původních přímých plateb pro obiloviny, olejoviny, bílkovinné plodiny, len/konopí, lněného semene, set – aside, luskovin, plateb pro skot a ovce, revidovaná platba za úsušky rýží, tvrdou pšenici, bramborový škrob a mléčné výrobky.

Tyto změny se netýkají osiv, severské podpory sušení, platby pro odlehlá území a specifické elementy plateb pro proteinové plodiny, kvalitní tvrdou pšenici, rýži, ořechy, energetické plodiny, len a konopí, úsušky, a bramborový škrob.

Dodatečně členské státy/ regiony mohou přijmout tato opatření: 25 % plateb může být zachováno původním režimem coupled, u ovcí 50 % plateb může zůstat coupled a u skotu jsou členským státům nabídnuty tři možnosti řešení režimu plateb.

Členské státy se mohou rovněž rozhodnout, že tzv. decoupling zavedou až v roce 2007.

Gross – compliance (C/P), „křížové kontroly“

Přijetí této zásady znamená, že bude existovat vazba mezi přijatou podporou v rámci CAP a dodržováním určitých standardů na farmě týkajících se životního prostředí, bezpečnosti potravin, welfare.

Bylo rozhodnuto, že bude přijato celkem 18 předpisů EU, které by definovaly požadované podmínky hospodaření na farmách. Od roku 2005 se jedná o 8 nových předpisů, od 2006 dalších 7 předpisů a v roce 2007 budou zavedeny zbývající 3 standardy.

Původně Komise navrhovala přijetí 38 standardů, ale to bylo již před závěrečnými jednáními silně odmítáno.

Užití zemědělské půdy

Zemědělská půda na niž se vztahují pravidla C/P nesmí být užita pro pěstování trvalých kultur , produkci ovoce a zeleniny (včetně brambor) .

Modulace (přesun části plateb do fondů venkovského rozvoje)

Bylo přijato rozhodnutí , že počínaje rokem 2005 budou ročně určité prostředky přesunovány do fondů určených pro rozvoj venkova . Z této povinnosti bude vyjmuto na každé farmě prvních 5000 Euro. V roce 2005 se bude jednat o 3 % , v roce 2006 o 4 % a v roce 2006 a dalších se bude jednat o 6 % . Tyto prostředky budou přerozděleny podle výměry , zaměstnanosti a HDP na hlavu , přičemž každý stát si ponechá přinejmenším 80 % původních zdrojů. U Německa byla ve vazbě na odbourané platby za žito ponechána nejmenší hranice 90 %.

Finanční disciplína (degresivita)

Původně bylo plánováno do roku 2012 snížit platby o 13 % (EU 15) . Místo toho bude založen nový mechanismus týkající se snižování přestřelků pro CAP. Každý rok do konce června bude přijato opatření týkající se této záležitosti. Plná degresivita bude uplatňována u farem s platbami nad 50 tis. Euro . U farem s platbami do 50 tis. Euro budou uplatňovány redukce s poloviční intenzitou . Farmy s platbami do 5000 Euro budou z tohoto opatření vyjmuty . U tohoto opatření mohou být provedeny další změny .

Venkovský rozvoj

V rámci venkovského rozvoje budou podporovány tyto oblasti : kvalita potravin, welfare , nové technologie pro zpracování potravin . Dále budou podporováni mladí farmáři , malí zpracovatelé , programy kvality potravin , skupiny producentů (do 70 % nákladů) . Rovněž budou poskytovány podpory pro zavedení standardů na farmách a účasti na tzv. poradenském systému (viz. níže)

Poradenský systém (audit farem)

Od roku 2007 musí členské státy nabídnout farmářům dobrovolný tzv. poradenský systém (původně nazvaný auditem farem) . To se týká farmářů , kteří obdrží podporu více než 15 000 Euro přímé podpory ročně . Evropská komise v roce 2010 vyhodnotí tuto oblast a na základě výsledků rozhodne, zda bude tento systém povinný či ne.

Tento systém je určen pro sledování zachování požadavků správného hospodaření na farmě (cross – complinace) .

Opatření týkající se trhu

Obiloviny

Nebyla snížena intervenční cena obilovin (navrhováno snížení na 96 Euro /t - snížení o 5 % od roku 2004/5). Podpory na sušení obilovin ve Švédsku a Finsku byly vyjmuty z decouplingu. Produkční refundace na škrob a další deriváty budou odstraněny .

Byl zrušen intervenční nákup žita s cílem stabilizovat trh s touto komoditou.

Proteinové plodiny

Současná podpora ve výši 9,5 Euro /t byla zrušena a nahrazena novou podporou 55,57 Euro / ha . Bylo stanoveno , že tato podpora bude v EU možná jen na výměře 1,4 mil . ha.

Pšenice tvrdá

Podpora ze současných 344,5 €/t bude redukována na 311 €/t v roce 2004 až na úroveň 285 €/t v roce 2008 .

Osiva

Platby nebyly zahrnuty do reformy .

Bramborový škrob

Minimální cena 178,31 €/t bude zachována . Okolo 60 % současné přímé podpory (66,32 €/t bude zachována bez změn , zbytek bude oddělen (decoupling) .

Sušená krmiva

Přímá podpora pěstitelů bude konvertována do decoupled plateb s celkovou možností výpat ve výši 133 mil. €. Od roku 2004/05 bude zavedena platba ve výši 33 €/t (každý stát bude mít národní specifikované množství úsudků) . V roce 2008 provede Komise revizi těchto opatření .

Set – aside

Zůstává povinné vyčlenění 10 % plochy na set – aside (s výjimkou farem do 20 ha a tzv. organických farem) . Set – aside plochy bude možno i nadále rotovat a používat na nepotravinářskou výrobu .

Uhlíkatý kredit - energetické plodiny

Byla zavedena nová platba ve výši 45 €/t u energetických plodin , které se pěstují na pozemcích mimo set – aside (nutné doložit smlouvu se zpracovatelem) . V EU je k tomuto účelu vyčleněno 1,5 mil ha .

Mléko

Dochází k asymetrickému snížení intervenčních cen od roku 2004 a to 3 x 5 % u SMP a 3 x 7 % + 1 % u másla . Režim mléčných kvót byl prodloužen do roku 2015 . V letech 2007 a 08 se nepočítá se změnami kvót . Pro rok 2004/05 byl stanoven intervenční limit pro skladování másla na úroveň 70 tis. t . . Do 2008/09 bude tento limit snížen postupně na úroveň 30 tis. t .

Skot

Se zavedením decouplingu budou telata zařazena do kategorie zvířat ve stáří 1 – 8 měsíců s definováním výše mrtvé váhy .

Členské státy mají možnost se rozhodnout při platbách u skotu k jedné z uvedených variant :

a/ ponechat 100 % KBTPM a 40 % porážkových premií

b/ ponechat 100 % porážkových premií (nic jiného)

c/ ponechat 78 % porážkových premií u býků

Závěr

Vedle toho, že nebyly zpochybněny závěry Summitu v Kodani z prosince 2002 (o nich se při reformě vůbec nejednalo) je významné pro české zemědělství velmi blízká nutnost zavádění standardů na farmách a uplatnění IAKS v našem zemědělství . Tomu se nevyhne prakticky žádná farma a větší farmy se musí velmi rychle připravit na otázku zavedení standardů .

Dle mého osobního názoru je tento fakt daleko důležitější než projednávané přímé příspěvky farmám, ať budou vypláceny různou formou. V EU existují četné pokusy o zavedení kvalitativních standardů pro přístup na trh. Jsou zaváděny s většími či menšími úspěchy.

Jde o to, abychom za 2 – 4 roky nezjistili, že české zemědělství není konkurenceschopné ne z důvodů ekonomického (výše nákladů) , ale že naši „ partneři – protivníci v EU “ již uvedené systémy budou mít zavedené a odbyt bude možný jen právě v rámci těchto kvalitativních systémů .

V tom vidím hlavní nebezpečí v prodlení zavádění IAKS do našeho zemědělství a budoucí konkurenceschopnosti. Bohužel se o těchto záležitostech v kontextu vstupu ČR do EU téměř nemluví.

Připravil : J. Vlk AK ČR 1.7.2003 2 24 21 59 39

Zdroje : Agafacts , AIZ – Vídeň , Evropská komise